

Τοποθέτηση συλλογικότητας σε τροχιά σύγκρουσης για την εκδήλωση:

«νέες συνθήκες εκμετάλλευσης και εργοδοτική τρομοκρατία στους χώρους εργασίας, η περίπτωση των μετανασ(ρι)ών εργα(ρι)ών και σύγχρονοι εργατικοί αγώνες: Με αφορμή την υπόθεση του Scherzo καφέ στο Μαρούσι»

Το παρόν κείμενο αποτελεί τη βιωμένη εμπειρία μας από τον αγώνα που ξεκίνησε ο Γιασίρ τον περασμένο χειμώνα (2014) μετά τον ξυλοδαρμό του, την κλοπή μέρους των δεδουλευμένων του και την άρνηση καταβολής των χρωστούμενων από το αφεντικό της καφετέριας *Scherzo* στο Μαρούσι, Δ. Τυρολόγο. Η απόφασή μας να ασχοληθούμε με την υπόθεση της καφετέριας *Scherzo* δεν εξαντλείται σε συγκινησιακούς λόγους (ο ξυλοδαρμός του Γ.), αν και έπαιξαν το ρόλο τους, ούτε επειδή μας το επέβαλε αποκλειστικά η πολιτική μας ταυτότητα. Απορρέει και από το γεγονός ότι το ίδιο το υποκείμενο Γ. – όντας μέρος του πιο υποτιμημένου κομματιού του προλεταριάτου και της κοινωνικής ομάδας με τις λιγότερο σημαντικές να βιωθούν ζωές – επέλεξε να συγκρουστεί με το σύγχρονο καθεστώς παρανομοποίησης των μετανασ(ρι)ών, διεκδικώντας με πολύ υλικούς όρους (ένσημα, μισθοί, αποζημίωση) την ορατότητά του στο δημόσιο πεδίο. Αφενός, δηλαδή, μέσω του αγώνα του Γ. έγιναν ορατές οι πτυχές της καταπίεσής του οι οποίες μέχρι τότε δεν εμφανίζονταν ως τέτοιες αφετέρου η ορατότητά του επιβεβαιώθηκε όταν έγινε μέλος του σωματείου του.¹

Η οργανωτική μορφή του αγώνα αποτέλεσε ένα επιπλέον έναυσμα για τη στήριξη και συμμετοχή μας σε αυτόν. Συστάθηκε μια ανοιχτή συνέλευση αλληλεγγύης που έτρεξε και οργάνωσε τον αγώνα (με εβδομαδιαίο ραντεβού): μια ανοιχτή συνέλευση που λάμβανε χώρα εντός μιας κατάληψης (και όχι σε μία κλειστή αίθουσα της ΓΣΕΕ!) και, αρχικά, απαρτιζόταν από πολιτικές συλλογικότητες, από καταλήψεις και στέκια, από μία λαϊκή συνέλευση και από μεμονωμένα άτομα, από το σωματείο βάσης στον κλάδο του επισιτισμού και από τον Γ. Η παντελής, δε, απουσία της αριστεράς – τόσο ως διαμεσολαβητή μεταξύ αφεντικού και εργάτη όσο και ως επιδίωξη άντλησης πολιτικής υπεραξίας – άφησε το πεδίο ανοιχτό ώστε να τεθούν με κινηματικό τρόπο τα διακυβεύματα του αγώνα.

Ξεκινώντας από αυτές τις πρώτες παρατηρήσεις ή/και διαπιστώσεις, είναι σημαντικό να πούμε ότι ο δηλωμένος στόχος που ένωσε (και συσπείρωσε) όλα αυτά τα ετερόκλητα υποκείμενα στον αγώνα αυτόν ήταν να κερδηθεί ο αγώνας του Γ. (αρχικά) μέσω των παρεμβάσεων στην καφετέρια *Scherzo* και (στη συνέχεια μέσω) των δράσεων στο πεδίο του Αμαρουσίου. Αυτό που εννοούμε είναι πως δεν έγινε κάποια προσπάθεια να συγκλίνουν τα πολιτικά σκεπτικά των συλλογικοτήτων και να σχεδιαστεί μια κοινή στρατηγική σε βάθος χρόνου αλλά συν-λειτουργήσαμε στη βάση της δράσης. Η οπτική μας διερευνά τον αγώνα αυτόν σαν ένα κομμάτι, (ιστορικό) αποτέλεσμα των ακηδεμόνευτων και αιτηματικών αγώνων των μετανασ(ρι)ών που διεξάγονται τα τε-

¹ Παρουσιάζοντας τη διαλεκτική σχέση ανάμεσα στους αγώνες και την ορατότητα/αναγνώριση. Εδώ, βέβαια, αναδεικνύονται και οι πτυχές της επιλογής του Γ. να “τρέξει” με αυτό το συγκεκριμένο τρόπο τον αγώνα και να μην απευθυνθεί λ.χ. σε κάποια μ.κ.ο. αναθέτοντας εκεί τη “λύση” των προβλημάτων του.

λευταία χρόνια (300 μετανάστες απεργοί πείνας, εργατικός αγώνας μεταναστών αλιεργατών στη Ν. Μηχανιώνα, διεκδίκηση δεδουλευμένων στη Μανωλάδα, εξέγερση στο στρατόπεδο κράτησης της Αμυδαλέζας, απεργία μεταναστών εργατών γης στη Σκάλα Λακωνίας, αγώνες μεταναστών μικροπωλητών περίξ της Ασοε) και διαπλέκονται με ή/και συναντούν τις πολιτικές μας διαδικασίες ως α/α/α χώρου. Μέσα στη σχέση αυτή μεταβάλλονται οι αντιλήψεις και οι πρακτικές μας γύρω από μια σειρά ζητημάτων.

Όταν μιλάμε για έναν αγώνα με συνέχεια (εβδομαδιαίες παρεμβάσεις/ αποκλεισμοί του μαγαζιού και συνελύσεις) και αρκετούς μήνες διάρκεια είναι προφανές ότι θα υπάρξουν “λαμπρές” στιγμές από άποψη μαζικότητας, διαθεσιμότητας και όρεξης του κόσμου, και στιγμές ύφεσης. Στην περίπτωση του αγώνα στο Scherzo, οι καλές του στιγμές (πορεία, πρώτοι αποκλεισμοί, παρέμβαση αντιπληροφόρησης στη γειτονιά που μένει ο Τ.) ήταν κυρίως στην αρχή του, αν εξαιρέσουμε την μοτοπορεία της Πρωτομαγιάς που μάζεψε πολύ κόσμο, μετά και το συμβάν με τους πυροβολισμούς του Τ. στην πίσω αυλή του μαγαζιού. Πολύ γρήγορα, η μαζικότητα υποχώρησε καταλήγοντας οι δράσεις να αφορούν στενά τον κόσμο γύρω από τη συνέλευση αλληλεγγύης. Παράλληλα και οι ίδιες οι δράσεις περιορίστηκαν στους αποκλεισμούς/ παρουσία κάποιων από εμάς, κάθε Σάββατο έξω από το μαγαζί για κάποιες ώρες.

Ψηλαφίζοντας τους λόγους που οδήγησαν τον περισσότερο αλληλέγγυο κόσμο να σταματήσει να έρχεται, καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα: πρώτον, η έλλειψη άμεσου διακυβεύματος για τους/τις αλληλέγγυους/αλληλέγγυες. Με άλλα λόγια, το ότι ούτε υπήρξε άμεση και σύντομη δικαίωση², κυρίως για την πράξη του ξυλοδαμού, ούτε (υπήρξε) μία συγκρουσιακή απάντηση από εμάς (σαμποτάζ, φάπες στον Τυρολόγο³), θεωρούμε ότι έπαιξε έναν σημαντικό ρόλο. Δεύτερον, και σε συνάρτηση με το πρώτο, η αμφιθυμία απέναντι σε ό, τι έγινε αντιληπτό ως δίπολο «παρανομίας-νομιμότητας», όπου ως «νομιμότητα» κωδικοποιήθηκε η εργατική διεκδίκηση (και μέσω της δικαστικής οδού, ενώ ως «παρανομία» παρουσιάστηκε η έκφραση άμεσης ταξικής οργής. Η φαινομενική⁴ σύγκρουση «παρανομία-νομιμότητα» ήταν εξαιρετικά καθοριστική για τον αγώνα που διεξήχθη ακριβώς επειδή είναι σαφές ότι (εξακολουθεί να) συντηρεί την πολιτική αντίληψη ότι οι νόμοι έρχονται μόνο από τα πάνω. Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, το κράτος και η “κοινωνία” είναι δύο εντελώς ασύνδετοι πόλοι, όπου ό,τι κάνει ο καθένας δεν επηρεάζει τον άλλο –ή τον επηρεάζει με ένα μαγικό τρόπο.⁵ Αντίθετα, βάσει της δικής μας οπτικής, οι νόμοι συνιστούν αποτυπώσεις των συσχετισμών των κοι-

² Στο σημείο αυτό έχει μια σημασία να αναφερθεί ότι εντός της συλλογικότητάς μας έχει εκφραστεί και η αντίληψη που υποστηρίζει ότι η ηθική δικαίωση του Γ. δεν θα επέλθει μέσω ενός οικονομικού αντιτίμου: πόσο μάλλον αν λανθασμένα θεωρηθεί ότι η αστική δικαιοσύνη –που εξαρχής είναι εχθρική απέναντι μας – θα δικάσει το δικό του Γ. – και μέσω αυτού, το “δικό μας”. Σύμφωνα με τη θέση αυτή, η οποία κεντρώνει στην αξιοπρέπεια του εργάτη Γ., ο πρώτος στόχος (θα έπρεπε να) είναι το να έχει υλικές ζημιές/απώλειες το αφεντικό του και στη συνέχεια να υπάρξουν οι όποιες διεκδικήσεις.

³ Θυμίζουμε ότι δεν είναι η πρώτη φορά που ο ίδιος ρατσιστής-αφεντικό έχει δράσει ξανά στο παρελθόν με παρόμοιο τρόπο, όταν είχε εμβιάσει και τραμπουκίσει δημόσια Αλβανό εργάτη που δούλευε στο μαγαζί του.

⁴ Στις σχετικές συζητήσεις που κάναμε (ως συλλογικότητα) διατυπώθηκε η άποψη πως ενώ αντιλαμβάνομαστε ως ψευδές το δίλημμα για τους λόγους που θα εξηγηθούν αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχει πραγματικές συνέπειες ως δίλημμα. Κάτι που οφείλεται στο γεγονός πως ο διαχωρισμός αυτός έχει διαμορφωθεί κοινωνικά και ιστορικά ως κυρίαρχη πραγματικότητα.

⁵ Άμεσο αποτέλεσμα της άποψης αυτής είναι και το ότι οι διεκδικητικοί αγώνες θεωρούνται ρεφορμιστικοί, αφού δεν οδηγούν σε μια άμεση κατάργηση του υπάρχοντος.

νωνικών ανταγωνισμών. Και από τη στιγμή που το κράτος διαμεσολαβεί όλες τις κοινωνικές σχέσεις, θεωρούμε ότι, δεν μπορούν οι όποιες εκφράσεις ταξικού ανταγωνισμού να αποφύγουν το «δικαστικό κομμάτι», δηλαδή την εμπλοκή του ελληνικού κράτους.⁶ Για εμάς, δηλαδή, ενώ η σύγκρουση και η διεκδίκηση εμφανίζονται ως διαχωρισμένα το ένα από το άλλο, είναι/ ήταν ένα διακύβευμα το να προσπαθήσουμε να τα συνδέσουμε. Την ίδια στιγμή, κρίνουμε ότι αρκετός κόσμος περιχαρακώθηκε στον έναν από τους δύο πόλους, ενώ ούτε η ίδια η συνέλευση αλληλεγγύης μπόρεσε να ξεφύγει από αυτό το διπολισμό – παρότι έγιναν κάποιες προσπάθειες κυρίως μέσω συγκεκριμένων δράσεων. Τέλος – και σε σχέση με το ίδιο ζήτημα – αποφασίσαμε να παραμείνουμε ως συλλογικότητα στη συνέλευση και να στηρίζουμε τις παρεμβάσεις, παρότι είχαμε (και στο εσωτερικό μας) διαφορετικές αντιλήψεις σχετικά με το πώς θα έπρεπε να συμμετέχουμε στον αγώνα· βάρυναν ως πολύ σημαντικά και η σχέση που χτίσαμε με το Γ. και ο ίδιος ο αγώνας ως προοπτική.

Και στην περίπτωση του αγώνα στο Scherzo, η διεκδίκηση και με νομικά μέσα, αποτέλεσε ένα εργαλείο με άμεσα αποτελέσματα για το Γ., που δεν ήταν η νικηφόρα προοπτική του αγώνα με χρηματικούς ή/και ηθικούς όρους, αλλά η ορατότητα της εργασίας του (και της ύπαρξής του). Με άλλα λόγια, αποτελεί μία πράξη καταστροφής (μία ρήξη) της στρατηγικής που στήνουν οι από τα πάνω (κράτος, αφεντικά, μπάτσοι, δικαστές, κλπ) με τους από κάτω (ρατσοιστές, αγανακτισμένοι πολίτες, έλληνες μικροαστοί) γύρω από την παραγωγή, διακίνηση και χρήση της «παρानομοποιημένης» εργασίας.⁷ Για εμάς, δεν τίθεται ζήτημα ρεφορμισμού του αγώνα (επειδή αντί να τα κάνουμε γης μαδιάμ πήγαμε στην επιθεώρηση εργασίας) και ούτε αυτός (ο αγώνας) μπορεί να ταυτίζεται με τους ρεφορμιστικούς αγώνες της ΓΣΕΕ και της αριστεράς, για τους λόγους που εξηγήσαμε.

Ένα ακόμη σημείο αφορά τα υποκείμενα (δηλαδή όλους και όλες εμάς) που συμμετείχαν στον αγώνα και τις πρακτικές τους. Είναι σαφές ότι δεν μιλάμε για έναν αποκλειστικά συνδικαλιστικό αγώνα καθώς η σύνθεση του αλληλέγγυου κόσμου δεν εξαντλήθηκε στην ταυτότητα του/της εργάτη/εργάτριας και επειδή οι δράσεις δεν περιορίστηκαν στον εργασιακό χώρο. Αντίθετα, ο αγώνας διαχύθηκε στο δημόσιο χώρο, σε τοπικό επίπεδο αλλά και σε κεντρικό (μέσω της μοτοπορείας της Πρωτομαγιάς και της παρέμβασης που ακολούθησε) ενώ κατάφερε να συσπειρώσει διαφορετικές ταυτότητες. Ο αγώνας αυτός μπορούμε να πούμε ότι ήταν αφενός «υβριδικός», με την έννοια πως η συνάρθρωση⁸ των ταυτοτήτων του εργάτη και του μετανάστη ήταν εκείνη που

⁶ Ακόμη και στην υποθετική περίπτωση όπου είχε υπάρξει μόνο μια φυσική-υλική σύγκρουση το κράτος δεν θα εμφανιζόταν εκ των υστέρων εκεί για να προσπαθήσει να επικυρώσει την ισχύ του (που για λίγο θα είχε χάσει);

⁷ Αυτή η διαχείριση της εργασίας εντάσσεται στη σύγχρονη βιοπολιτική συνθήκη, όπου οι σχέσεις εξουσίας δεν είναι μόνο κατασταλτικές αλλά και παραγωγικές: διαμορφώνουν, δηλαδή, τα υποκείμενα και δεν τα αποκλείουν.

⁸ Η εικόνα των εθνικά άλλων, με κατώτερη ταξική θέση, να εξεγείρονται είναι εκείνη που τρομάζει τόσο. Αυτό φαίνεται από το μένος με το οποίο αντιμετωπίζονται από τα αφεντικά οι μετανάστες που τολμούν να σηκώσουν κεφάλι και να ζητήσουν τα αυτονόητα. Στην ΟΙΚΟΜΕΤ που επιτέθηκαν με βιτριόλι στην Κ. Κούνεβα, στη Σαλαμίνα που ξυλοκόπησαν και βασάνισαν τον μετανάστη υπάλληλο που ζητούσε τα δεδουλευμένα του, στα φραουλοχώρα της Μανωλάδας που επιτέθηκαν με πυροβολισμούς στους απεργούς μετανάστες, στη Σιάλα Λακωνίας που απάντησαν με πογκρόμ μπάτσων στην απεργία των εργατών γης, δεν συνέβη τίποτε άλλο παρά η επιβεβαίωση των κυρίαρχων ταυτοτήτων απέναντι στην έμπρακτη αμφισβήτησή τους από τους αγώνες των μεταναστών.

μπόρεσε να βάλει τον Γ. σε μια τόσο υποτιμημένη θέση και επέτρεψε στον Τ. να ασκήσει τέτοια εξουσία πάνω στον Γ· αφετέρου ήταν και «συγκεκριμένος», γιατί συγκρούστηκε τόσο με τα αφεντικά αυτού του κόσμο, όσο και με ένα συγκεκριμένο ρατσιστή, ελληνάρα, μαφιόζο και σεξιστή: τον Τυρολόγο.

Ο αγώνας αυτός είναι ενδεικτικός μιας σειράς από σύγχρονους αγώνες που λαμβάνουν χώρα σε όλη την (αυτοαποκαλούμενη) ελλαδική επικράτεια. Στους αγώνες αυτούς αναδεικνύεται μια διαπλοκή των σχέσεων εξουσίας/ αντίστασης – στα πεδία του έθνους, της τάξης, της σεξουαλικότητας⁹, και χωρίς να περιορίζεται σ' αυτά – που συνθέτουν τα υποκείμενα που τους διεξάγουν (μετανάστες, αλληλέγγυες/οι). Παράλληλα, φανερώνονται οι προοπτικές, οι αδυναμίες και οι προβληματισμοί που πρέπει να αντιμετωπιστούν μέσα από την όξυνση και διεύρυνση των πεδίων των κοινωνικών ανταγωνισμών.

... σε τροχιά σύγκρουσης

10/2014

⁹ Στη συζήτηση εντός της συλλογικότητάς μας η σεξουαλικότητα ως πεδίο σχέσεων εξουσίας/ αντίστασης τέθηκε ως εξής: ο Τ. ξυλοκοπώντας το Γ. (μέσα από τη χρήση σωματικής βίας, δηλαδή) επέτελεσε την ανωτερότητα της αρρενωπότητάς του. Η εργασία που εκτελούσε ο Γ. στο *Scherzo* (λάντζα), που κατατάσσεται στα επαγγέλματα *αναπαγωγής*, σε συνδυασμό με το γεγονός πως εκείνος *έφαγε* το ξύλο τον καθιστά λιγότερο αρρενωπό. Μια αναπαράσταση που συν-αρθρώνεται με την ταξική του κατωτερότητα και την εθνικά υποτιμημένη του ύπαρξη. Ο τρόπος, δηλαδή, με τον οποίο διαπλέκονται οι ταυτότητες του Γ. (εθνικά άλλος – λιγότερο αρρενωπός – προλετάριος) σε σχέση με την αντίστοιχη άρθρωση των ταυτοτήτων του Τ. (έλληνας – άνδρας – αφεντικό) εγγράφει τη ζωή του Γ. ως μια ζωή που αξίζει λιγότερο να βιωθεί. Ο αγώνας του Γ. και η διεκδικητικότητά του μετέβαλαν την αναπαράσταση της αρρενωπότητάς του· αφού από μια υποδεέστερη θέση μπόρεσε να αντιπαρατεθεί στο αφεντικό του. Η αναταραχή της αρρενωπότητας του αφεντικού του δημιούργησε ένα τέτοιο άγχος ώστε ο μόνος τρόπος να το ξεπεράσει ήταν να το λύσει στο πεδίο που (σε τελική ανάλυση) φαίνεται ποιος-είναι-ο-άντρας. Έτσι, λοιπόν, ο Τ. μέσω του ξυλοδαρμού αποκατέστησε τη συμβολική τάξη που διαταράχθηκε από τον αγώνα του Γιασίρ: θέλησε να δείξει πώς επιβάλλονται οι άντρες. Ή τουλάχιστον αυτό προσπάθησε να κάνει. [Δε σημειωθεί εδώ ότι αυτή είναι μια θέση που δεν μας βρίσκει όλες και όλους σύμφωνες.]